

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПОЗААУДИТОРНІ ЧАСИ

Анотація. Бондар О.В. Самостійна робота студентів завжди грала важливу роль в підготовці фахівців, але особливо вона зросла в пострадянський час, ставши основою навчання у ВУЗі. Реформування системи вищої освіти ставить перед нею нові проблеми, а також пошук шляхів їх подолання.

Ключові слова: самостійна робота, індивідуальна, самоудосконалення, модернізація.

Аннотация. Бондарь Е.В. Самостоятельная работа студентов всегда играла важную роль в подготовке специалистов, но особенно она выросла в постсоветское время, став основой учебы в ВУЗе. Реформирование системы высшего образования ставит перед ней новые проблемы, а также поиск путей их преодоления.

Ключевые слова: самостоятельная работа, индивидуальная, самосовершенствование, модернизация.

Annotation. Bondar E.V. Independent work of students always played an important role in preparation of specialists, but especially it grew in postsoviet time, becoming basis of studies in Institute of higher. Reformation of the system of higher education puts before it new problems, and also search of ways of their overcoming.

Keywords: independent work of, individual, self-perfection, modernization.

Постановка проблеми. Змінюється система вищої освіти. А.М.Новіков абсолютно справедливо визначає, що професійна освіта виступає для окремої людини в двох іпостасях: по-перше, як засіб самореалізації, самовираження і самоствердження особи, а по-друге, як засіб стійкості, соціального самозахисту людини в умовах ринкової економіки, як власність, капітал, яким він розпоряджається або розпоряджатиметься як суб'єкт на ринку праці [1]. Тому дипломований фахівець і після закінчення ВУЗу матиме стимул-реакцію розширювати свій кругозір і професійні знання. Завдання ж ВУЗу не лише дати студентові знання, уміння, навички, сприяти формуванню його світогляду, але і навчити вчитися

Формулювання мети. Реформування системи вищої освіти ставить перед нею нові проблеми, які вимагають невідкладного рішення. Зокрема, в засвоєнні професійних програм скорочена кількість аудиторних занять і збільшена доля самостійної роботи студентів. Їх співвідношення сьогодні складає п'ятдесят відсотків на п'ятдесят відсотків. Відповідно зросла кількість годин, відведеного для контролю за самостійною роботою студентів. Завдання викладача – максимально ефективно організувати цю роботу.

Змінилися матеріальні умови життя студентів. У зв'язку із скороченням стипендіального фонду і його мізерним розміром, комерціалізацією навчання зростає число студентів денної форми навчання, вимушених працювати, аби підтримувати мінімальний рівень життя. Це призвело до того, що певна частина студентів переходить на індивідуальний графік навчання, що передбачає збільшення долі самостійної роботи.

Результати досліджень. Разом з періодичними реформами освітніх програм, що проводяться державою, авторський аналіз власного педагогічного досвіду є важливою складовою життєвості освітнього процесу. Викладач ВУЗу при модернізації самостійної роботи студентів повинен додержувати принцип адаптації до особливостей студента змісту, методів, форм навчання і максимальної орієнтації його на самостійну роботу, що означає більш цілеспрямовано розвиватися індивідуальним особливостям кожного студента, спонукати їх до саморозвитку, сприяти формуванню потреби в постійному самоудосконалюванні.

У цілому комплексі використовуваних методів, методичних засобів, відповідних цілям і завданням навчання, особливостям змісту предмету, максимально можливому прояву особового початку в учбовому процесі, можна виділити ряд основних груп:

- 1) методи, що забезпечують оновлення, розширення і поглиблення теоретичних знань студентів;
- 2) методи, що забезпечують самовираження особи студента, що формують потребу в самоосвіті;
- 3) методи, що забезпечують розвиток професійних якостей;
- 4) методи, пов'язані із здібністю до швидкого і результативного рішення;
- 5) різні аналітичні методи.

Таким чином, ретельно організована самостійна робота студентів дозволяє не лише цікаво провести аудиторні заняття, залучити до обговорення питань якомога більше студентів, глибоко і всесторонньо осмислити, розкрити зміст запропонованих питань, але і – найголовніше – сформувати у студентів стійкий інтерес до предмету, усвідомлювати цінність придбаних знань, виробити прагнення і уміння самостійно добувати їх.

Проте слід пам'ятати, що:

а) форми і методи не можуть бути самоціллю, вони підпорядковані повністю змісту і розвитку самостійності мислення, творчих можливостей студентів;

б) необхідне комплексне використання методів і форм, уміле їх поєднання;

в) моделювання змісту самостійної роботи студентів вимагає від працівника вищої школи високого рівня психолого-педагогічної і методичної підготовленості, великих розумових і фізичних, тимчасових витрат.

ВУЗу необхідно надавати студентам потужну базу підтримки та навчально-методичне забезпечення, для виконання самостійних практичних робіт і робіт під керівництвом викладачів:

- творчі майстерні для роботи в матеріалі;
- учбові майстерні обладнані відео- і комп'ютерною технікою;
- відсолабораторії для фотосесій, відеомонтажу і композитінга;
- спеціалізовані комп'ютерні класи, орієнтовані на проектування в

1) середовищах.

Викладач працює в конкретний час, тому не може не зважати на зміни, що відбуваються в суспільстві і прямо, або що побічно впливають на сферу освіти. Зміни, що сталися у країні, перевернули всі пласти реальності, тому необхідно зробити конструктивні практичні висновки, що стосуються корекції або модернізації освітнього простору. Причому не лише умови, форм і засобів організації програм, змісту дисциплін і методик їх ведення, філософії освіти, поведінкового позиціонування викладача і багато чого іншого в соціально-психологічному середовищі нашого суспільства, що змінилось.

Якщо погодитися, що фундаментальні основи академічних художніх дисциплін (малюнок, живопис) залишаються непорушними, і програми в цій частині не повинні мінятися, то якісна зміна абітурієнта в порівнянні з 1960-80 роками настільки сильно впливає на всі складові освітнього процесу, що не зважати на це - не можна. Модель радянської бюджетної освіти відрізнялася стабільністю учбових програм, високими критеріями оцінок, ясною мотивацією необхідності для абітурієнтів здобування освіти і досягнення професіоналізму. Безкоштовна освіта практично виключала «баласт» студентів, що неадекватно відносяться до навчання. Крім того, студент був упевнений у здобутті роботи після закінчення ВУЗу. Соціум був таким, що у студента під час навчання не виникала спокуса «заробити» і в більшості випадків до здобуття диплома він не приходив на роботу. Все це дозволяло підтримувати сувору дисципліну і жорсткі критерії успішності. Учбовий процес в цих умовах вимальовувався досить визначений: взаємини викладача і студента мали відпрацьовану часом професійну і моральну взаємодіальність.

Нинішній типовий абітурієнт за рідким виключенням не має початкової художньої освіти. Змінилася і мотивація здобування освіти. Прагнення до здобуття глибоких і різносторонніх знань, необхідних для менталітету художника - дизайнера, не захоплюють сучасного студента.

Відчуття, актуальних інтонацій часу, може створити і згідні з ними методики і форми роботи викладача із студентом, як в аудиторії, так і за її рамками. Авторська студія (або художня майстерня) як додаткова до основної внутрівузівська освітня структура може стати інновацією в сучасних умовах. По своїх завданнях, функціях і організації студія є альтернативою офіційній системі художньої освіти і характеризується рядом відмінних рис.

Принципи створення і організації авторської студії. У середні віки учень сам вибирав собі майстра, в якого він хотів вчитися художньому ремеслу, і сьогодні поза аудиторією студенти бажають реалізовувати свої творчі прагнення під керівництвом майстра (викладача), якого вони обирають самі. З врахуванням побажань студентів створюється авторська студія. Поняття «авторська» включає творчу індивідуальність професіоналізм, особа викладача, його ім'я, в даному випадку, бренд, що збирає і консолідує групу. У той же час авторство передбачає відповідальність викладача

та її надії, які він вільно або мимоволі поселив в душах молодих людей, об'єднуючи їх.

Принцип дії авторської студії полягає в індивідуальному підході до розкриття освітнього і творчого потенціалу кожного студійця. На відміну від стандартної системи освіти, при якій один викладач курсу живопису може бути замінений іншим, авторська студія асоціюється з одним єдиним ім'ям. Ініціатива організації студії належить не адміністрації вузу, а саме студентам, і висловлює їх бажання, цілі, пошук і самовизначення в майбутній професійній діяльності.

Одночасне співіснування студентів всіх курсів і спеціалізацій в одному просторі студії дозволяє інтенсифікувати освітній процес шляхом перекреснення вертикальних і горизонтальних комунікацій між студентами різних курсів і спеціалізацій. У стандартній освітній системі комунікативні зв'язки ослаблені унаслідок жорсткої розмежованості ступенів по вертикалі і спеціалізацій - по горизонталі.

Розвиток у горизонтальному напрямі освітнього простору студії означає включення в цей простір аспектів сучасної культури - моди, стилю, реклами, виставкової діяльності, художньо-дизайнерських подій та ін. Мобільність студійної самоорганізації виражається у вільнішому і інтенсивнішому розширенні «горизонтальних» зв'язків.

Цілеспрямований, ціннісно-орієнтований характер має проведення майстер-класів, творчих виставок членів студії, пленерних занять, відвідання виставок сучасного і класичного мистецтва, або створення натюрмортних інсталяцій і постановок на різні теми (етнічних, історичних, стильових).

Індивідуальний підхід виражається в спільному обговоренні, аналізі і визначенні індивідуального учбового або художнього завдання на даному відрізку часу в конкретних обставинах стосовно особи кожного студійця природовж значного періоду. Ці завдання можуть бути зв'язані або не пов'язані з поточною успішністю студента і його курсовими завданнями. Коректування недоліків професійної підготовки студента для виконання курсових завдань має бути виділене як особливе. Більшість слабо підготовлених студентів не здатні самостійно надолужити прогалине. У міру ускладнення курсових завдань труднощі нестигаючого студента зростають як «сніговий ком», що може привести до його відрахування. Але і багато успішних студентів сьогодні відчувають себе не цілком упевнено в питаннях професійної майстерності, як відчуття стилю, композиційне мислення, колірні гармонії, взаємозв'язок площини і простору, фактурні якості барвистої поверхні і ін. Поставити правильний «діагноз» і розробити методику індивідуального коректування професійної підготовки. Таким чином, в коло завдань, охоплених освітнім простором майстерні входить, як допомога студентам в успішному освоєнні учбових програм, так і виховання в них прагнення до творчості.

Основним завданням майстерні на всіх етапах її існування залишається взаємозв'язок з навчальним процесом. Для створення і підтримки робочої і творчої атмосфери в студії її керівникові необхідно періодично аналізувати результати роботи і обговорювати їх разом із студійцями. Особа педагога має бути максимально «розгорнута» у бік студента. Лише в умовах взаємодовіри, постійної підтримки, можуть бути активізовані творчі здібності та спрямованість до творчості. В процесі занять в майстерні необхідно використовувати різні форми активізації і мобілізації творчого мислення:

- перетворення навчальної постановки на об'єкт естетичного переживання;
- збудження активного художнього інтересу і бажання негайно діяти;
- спеціальне психологічне налаштування (бесіда, лекція і тому подібне) з метою сконцентрувати емоційні, естетичні і моральні якості душі учнів в єдиний порив, який називається «натхненням»;
- аналіз навчального завдання або теми шляхом підходу до неї з різних точок зору для знаходження і розробки індивідуального художнього рішення;
- спільний аналіз робіт, з констатацією досягнень кожного студента;
- організація програмно-тематичних, експрес-виставок.

При перерахованих формах активізації творчого мислення студенти в умовах майстерні або студії набувають того, що важко або неможливо придбати в академічному навчальному процесі.

Творча атмосфера, дружня змагальність, бажання працювати з найбільшою віддачею приносять величезну радість, викликають потребу «душі працювати», що у свою чергу корисно для навчального зростання студентів, а в майбутньому ці якості забезпечуватимуть його професійні інтереси.

Висновки. Таким чином, творчо викладати - це постійно шукати нові дороги активізації діяльності учнів, удосконалювати знання предмету, шукати нові форми подачі матеріалу. Не дивлячись на відому консервативність, властиву освіті, зобов'язаній будуватися на основі довготривалих навчальних програм, що діють, по затвердженому переліку дисциплін, кожен викладач художнього ВУЗу в практиці спілкування із студентами, колегами, в процесі своєї професійно-художньої діяльності нагромаджує унікальний досвід, який він вносить до змісту, форм і методів викладання цих дисциплін. Разом з періодичними реформами освітніх програм, що проводяться державою, авторський аналіз власного педагогічного досвіду є важливою складовою життєздатності освітнього процесу.

Метою аналізу є збагачення існуючої академічної моделі авторським баченням її ролі в підготовці фахівця. Системне дослідження, та впорядкована сукупність спостережень і роздумів, гіпотез і узагальнень, питань і відповідей, пошуків і рекомендацій, результатів тривалого досвіду викладачів художніх ВУЗів з проведення студійних занять, та занять в умовах творчих майстерень, дає можливість нових рішень проблеми. Студія, або художня майстерня, як додаткова структура, що організаційно оформила бажання студентів різних курсів займатися, окрім основного навчального на-

напруги в умовах вільнішого спілкування, не регламентованого академічною програмою для кожного студента може стати місцем досягнення його індивідуальних цілей.

Список використаних джерел

- Новиков А. М. Профессиональное образование / Александр Михайлович Новиков. – М., 1997. – 45 с.
- Лис Н. А. Личностно – деятельная модель содержания самостоятельной работы студентов в педагогическом ВУЗе / Н. А. Лис // Седьмые всероссийские историко-педагогические чтения. Екатеринбург, 2003. - С. 346.
- Аверин В. А. Психологическая структура личности / В. А. Аверин // Психология личности: [учебное пособие]. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 1999. – 89 с.

Бондаренко А.В.
Криворізький державний
педагогічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Анотація. У статті розглядаються можливості застосування мультимедійних засобів навчання в умовах урахування особливостей наукової та художньої творчості.

Ключові слова: учитель музики, мультимедійні технології, комп'ютерні технології, референція, інтеграція слухових та зорових компонентів.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности применения мультимедийных средств обучения в условиях учета особенностей научного и художественного творчества.

Ключевые слова: учитель музыки, мультимедийные технологии, компьютерные технологии, референция, интеграция слуховых и зрительных компонентов.

Постановка проблеми. В умовах сучасного етапу розбудови української держави, динамічного розвитку вищої педагогічної освіти, удосконалення професійної підготовки вчителя музики виникає потреба у використанні новітніх технологій в педагогічній галузі. Суттєвого значення набуває застосування принципів концепції національного виховання студентської молоді, сутність якої полягає у застосуванні гуманістичного підходу. На цих принципах побудоване й впровадження мультимедійних засобів у початково-пізнавальний процес вищої школи.

Належна увага надається розгляду питань виховання майбутнього вчителя музики як професійно компетентного фахівця в застосуванні мультимедійних засобів. Це питання розглядається в контексті неперервної освіти, коли сформованість постаті вчителя музики в музично-естетичному плані пов'язується з музично-естетичним вихованням школярів.

Водночас виникають протиріччя між необхідністю застосування мультимедійних засобів у підготовці вчителя музики і недостатньою розробленістю та обґрунтованістю цього питання щодо змісту специфіки подачі інформації та методики її застосування.

З цього випливає актуальність проблеми, суть якої полягає у визначенні змісту застосування мультимедійних засобів на інтегративній основі